

ساختار نفس ما چه رابطه‌ای با اسماء و صفات خدا دارد؟

نقش معصومین در کسب اسم‌های الهی توسط ساختار نفس ما چیست؟

اولین باری که به ساختار وجودتان از بعد دیگری نگاه کردید، چه حسی داشتید؟ وقتی متوجه شدید که ساختار نفس ما هم مثل جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، ساختاری ریاضی دارد کی بود؟ بله نفس ما هم ساختار ریاضی و بسیار دقیقی دارد و بنابراین تمام اتفاقاتی که برای ما می‌افتد، از فعل و انفعالاتی که در نفس‌مان رخ می‌دهد گرفته تا جهش‌ها یا متوقف شدن‌هایمان همه طبق قاعده و قانون و حساب شده‌اند. ما حتی در کسب اسم و شبیه شدن به خدا هم نمی‌توانیم خودسرانه عمل کنیم، ساختار نفس ما از ریاضیاتی پیروی می‌کند، که برای رسیدن به مقصد و نهایت استفاده از فرصت کوتاه عمرمان باید آن را در نظر بگیریم.

در درس‌های گذشته یاد گرفتیم که نفس ما شبیه‌ترین ساختار و نزدیک‌ترین شباهت را به وجود معشوق بی‌نهایت یا الله دارد. اما الله تا زمانی که تجلی نداشته باشد، برای ما قابل درک نیست. ما هر قدر هم که با اسم‌ها و صفات‌های خدا آشنا باشیم، مادامی که مصداق و نمونه‌ای برای این صفات نداشته باشیم، گیج و سردرگمیم و حالا سؤال اینجاست که وقتی چیزی را نمی‌فهمیم و هیچ درکی از آن نداریم، چه‌طور می‌خواهیم خود را به آن برسانیم؟ چگونه باید ساختار نفس خود را به اسماء و صفات یک وجود بی‌نهایت نزدیک کنیم؟ وجودی که آن را نمی‌بینیم و جز با بعد فوق عقل خود نمی‌توانیم با آن ارتباط برقرار کنیم.

برای ما که تنها در بعد فوق عقل خود بی‌نهایت و نامحدودیم و در چهار بعد وجودمان دچار محدودیت‌های عالم ماده‌ایم، شبیه شدن به یک کمال بی‌نهایت کار ساده‌ای نیست؛ پس قاعدتاً برای طی کردن این مسیر و شبیه شدن ساختار نفس خود به الله به الگو نیاز داریم؛ الگویی که هم آیینۀ تمام و کمال اسماء و صفات الهی باشد و هم ساختاری انسانی داشته باشد تا بتوانیم با او احساس نزدیکی کنیم.

خدا تمام چیزی را که ما برای رسیدن به هدف خلقت نیاز داریم، به‌طور یک جا در وجود معصومینی قرار داده که تجلی تمام و کمال اسماء الهی هستند، اما این اسماء و صفات‌ها چگونه و از چه طریقی باید تجلی پیدا کنند؟ ما در موقعیت‌ها و شرایط زندگی باید چه واکنشی از خود نشان دهیم، تا اسماء و صفات الهی را در ساختار نفس خود تجلی دهیم، چیزی‌ست که قرار است در این درس به آن پردازیم.

شرایط به‌دست آوردن اسم

می‌دانیم که اسماء و صفات الهی محدود به یک اسم و دو اسم نیستند و تمام جنبه‌های زندگی ما را در بر می‌گیرند. ما برای رسیدن به نهایت قرب الهی نیاز داریم که تمام این اسماء را کسب کرده و در ساختار نفس و وجود خود فعال کنیم، اما تا به حال به این فکر کرده‌ایم که این اسم‌ها کی و از چه طریقی باید کسب شوند؟ آیا همیشه و در هر شرایطی موقعیت کسب تمام اسماء الهی برایمان وجود دارد؟ یا همین که اراده کنیم، اسم مورد نظر در لیست دارایی‌های ما ثبت می‌شود؟

در حقیقت میدان عملی که هر کدام از ما برای کسب اسماء خداوند داریم، با هم فرق می‌کند. یعنی ما طبق ظرفیت وجودی و داشته‌هایمان به کسب اسم می‌پردازیم؛ مثلاً تا زمانی که به اسم جواد نرسیده باشیم و نتوانیم به کسی که از ما درخواستی داشته، ببخشیم، نخواهیم توانست اسم کریم را که بخشش پیش از درخواست است، به دست بیاوریم. حالا تصور کنید که کلاً به جای جود و کرم، خست و بخل درون ما موج بزند؛ در این حالت ظرفیت وجودی ساختار نفس ما حتی اجازه بروز اسم جواد را هم به ما نمی‌دهد.

از این گذشته، شرایط زمانی و موقعیت‌های زندگی هم می‌توانند برای ما امکان کسب اسم در ساختار نفس را فراهم کنند. مثلاً شرایطی که به عنوان مادر یا پدر برای کسب اسم رحمان یا غفور برای ما فراهم می‌شود، هرگز پیش از ازدواج برایمان وجود ندارد. یا بسیاری از اسم‌هایی که در حال عبور کردن از چالش‌های شغلی می‌توانیم کسب کنیم، در دوران تحصیل امکان بروز نداشته‌اند. بعضی از صفات‌ها هستند که تنها در سایه ارتباطات اجباری ما با دیگران امکان بروز پیدا می‌کنند و

بعضی از اسم‌ها هم فقط در شرایط امتحان و ابتلای ما موقعیتی برای ظهور و تجلی پیدا می‌کنند؛ پس ما نه تنها باید ظرفیت بروز هر کدام از اسم‌های الهی را در خود ایجاد کنیم، بلکه باید هوشیارانه مراقب شرایط خاصی که در آن قرار گرفته‌ایم هم باشیم؛ تا فرصت‌های متفاوتی که به فراخور شرایط زمانی یا موقعیت‌های زندگی برایمان فراهم می‌شود، به راحتی از دست ندهیم.

معصومین، الگویی برای کسب اسم

پیشتر گفتیم که معصومین نه تنها مانند ما انسان بوده و از محدودیت‌های جهان مادی برخوردارند، اما در عین حال تجلی تمام اسماء و صفات الهی هم هستند. پس می‌توانیم بگوییم که زندگی معصومین (علیهم‌السلام)، نوع برخورداردهایشان، واکنش آنها به موضوعات مختلف زندگی و استفاده‌ای که از شرایط و موقعیت‌های مختلف می‌کردند، می‌تواند بهترین مدل و الگو برای تجلی اسماء و صفات الهی در ساختار نفس ما باشد.

شاید اگر قرار بود جواب تمام مسائل‌مان را از دوران زندگی یکی از معصومین به دست آوریم، با مجموعه‌ای از سؤال‌های بی‌جواب روبه‌رو می‌شدیم؛ درحالی‌که دوران 250 ساله زندگی معصومین در زمان‌ها و شرایط مختلف پاسخ خیلی از سؤال‌ها ما را فراهم می‌کند. فرض کنید که برای دوران کوتاهی امکان استفاده از وجود یک استاد بی‌نظیر را داریم، قاعدتاً با افزایش این زمان از وجود او بهره بیشتری می‌بریم. اینکه چگونه رابطه‌مان را در شرایط مختلف با امامان تنظیم کنیم، با همسایه خود چه‌طور رفتار کنیم، از کوتاهی‌های همسرمان چه‌طور بگذریم، چگونه حقوق دیگران را رعایت کنیم، حق خود را چه‌طور مطالبه کنیم، رابطه‌مان با سایر مخلوقات خدا به چه صورتی باشد و... همه در سبک زندگی الهی معصومین کاملاً مشخص شده و مهمتر از همه این‌که با نگاه به زندگی و روش معصومین متوجه الگو و قالبی می‌شویم که باید به وسیله آن از هر یک از این موقعیت‌های زندگی برای به دست آوردن اسمی از اسماء خدا استفاده کنیم؛ در حقیقت مهم این است که بفهمیم در چه زمانی شرایط به دست آوردن کدام اسم برایمان فراهم شده است.

با وجود اینکه هر کدام از معصومین به تنهایی تجلی‌کننده تمام اسماء و صفات الهی هستند، اما شرایط زمانی و مکانی آنها با هم یکسان نبوده و به دلیل قرار گرفتن در موقعیت‌های مختلف، هر کدام به فراخور زمان و سبک زندگی خود اسم یا صفتی از اسماء و صفات الهی را بیشتر تجلی داده‌اند؛ مثلاً پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به واسطه شرایط زمانی و موقعیت زندگی خود رحمت للعالمین بوده و مظهر اسم رحمان خدا هستند، که در حقیقت مقدمه‌ای برای کسب سایر اسماء الهی محسوب می‌شود، یا ویژگی عدالت در حضرت علی علیه‌السلام بیش از سایر صفات الهی برجسته شده. به همین ترتیب صفت بخشندگی، مهربانی، علم، حلم و... در هر یک از معصومین بنا به ریاضیاتی که خالق عالم در نظر گرفته به‌طور برجسته‌ای بروز پیدا کرده است، اما همان‌طور که گفتیم، ظرفیت وجودی ما با هم متفاوت است. ممکن است هر کدام از ما بنا به ساختار نفس و ریاضیات وجود خود امکان ارتباط قلبی بیشتری با یک معصوم داشته و در هر یک از برهه‌های زندگی خود شرایط بهتری را برای پرورش اسمی خاص داشته باشیم.

کوتاه‌ترین مسیر برای رسیدن به هدف

شاید این سؤال برایمان پیش بیاید که چرا الآن؟ چرا در یک شرایط و موقعیت خاص باید به سمت کسب یک اسم برویم؟ دلیل این اتفاقات فرصت کوتاه عمر ماست. [هدف خلقت ما](#) شبیه شدن به اسماء و صفات خداست و ما به فراخور عمر کوتاه و زمان محدودی که در اختیار داریم، باید سریع‌ترین و کوتاه‌ترین مسیر را برای رسیدن به مقصد انتخاب کنیم. فرض کنید که چیزی را در منزل جا گذاشته‌اید و با عجله مشغول باز کردن در خانه هستید. به نفع شماست که با کلید در آشنا بوده و مستقیم به سراغ آن بروید؛ چون اگر بخواهید تمام کلیدهای موجود در دسته کلید را امتحان کنید، قطعاً برای تان وقت‌گیر و زمان‌بر خواهد بود. در مورد کسب اسم هم به همین ترتیب است، دانستن اینکه در کدام شرایط و موقعیت باید به سمت کدام اسم و کدام معصوم رفت، به نفع ما بوده و قطعاً ما را سریع‌تر به مقصد می‌رساند. چون ممکن است فرصتی که در طول زندگی برای

کسب یک اسم یا برقراری ارتباط قلبی با معصومی فراهم شده، مانند سایر فرصت‌های زندگی کوتاه و گذرا باشد؛ پس اگر شرایط و موقعیت زندگی ما برای کریم شدن، مهربانی، عدالت و کسب سایر اسماء و صفات خدا فراهم شده، باید از فرصت استفاده کرده و امکان شبیه شدن به کمال مطلق را از دست ندهیم.

ما در این درس گفتیم که ساختار وجودی ما به گونه‌ای طراحی شده که بیشترین شباهت را به اسماء و صفات الهی داریم. این اسماء در ساختار نفس ما به صورت بالقوه وجود دارند، اما درک و دریافت آنها بدون داشتن الگو و نمونه برای ما ممکن نیست. در حقیقت معصومین آئینه تمام و کمال این اسماء و صفاتند و هر یک از ما بنا بر ظرفیت وجودی، شرایط و موقعیت‌های زندگی و میزان ارتباطی که با معصومین داریم، به کسب اسم می‌پردازیم.

آیا تا به حال به موقعیت‌های زندگی خود به عنوان فرصتی برای کسب اسم نگاه کرده‌اید؟ اسم رحمان که مقدمه‌ای برای کسب سایر اسم هاست، چقدر در ساختار نفس و وجود شما تجلی پیدا کرده است؟